

Ama Rhäväksäs Sa Ama Engirhong Ama Vit Nä Irhong

Ama Abukkina Angät Ngärhep	Ama Abukkina Angät Mu
Ma Matyu	Mat
Ma Mak	Mak
Ma Luk	Luk
Ma Jon	Jon
Ama Nganda Arha Lat	Lat
Ma Romgäna	Rom
Ma Koringäna 1	1 Ko
Ma Koringäna 2	2 Ko
Ma Galesiaqäna	Gal
Ma Efesuskäna	Efe
Ma Filipaiqäna	Flp
Ma Kolosiqäna	Kol
Ma Tesalonaikaqäna 1	1 Te
Ma Tesalonaikaqäna 2	2 Te
Ma Timoti 1	1 Ti
Ma Timoti 2	2 Ti
Ma Titus	Tit
Ma Filemon	Flm
Ma Hibruqäna	Hib
Ma Jems	Jem
Ma Pita 1	1 Pi
Ma Pita 2	2 Pi
Ma Jon 1	1 Jo
Ma Jon 2	2 Jo
Ma Jon 3	3 Jo
Ma Jut	Jut
Ma Jon Aa Nämñäm	Näm

Aleluia (*Hallelujah*) Ama enge rhangät täkt di ngät tamän i, “Ama ansäs sage ma Engeska.” Ñäm 19:1, 4, 6

A

ama Abuk na ama Mabü (*the Book of Psalms*) Rhakt täkt ama abuk di qali qi e va Ama Mru Ngät Ama Rharesbane qäraktni i at mabu masirhat pämgä qärangätmi i sa arhani ama ruvek bä sävät ma Devit ta säm a ngät. Luk 24:44 / Efe 5:19 / Kol 3:16

ama alek, ___ alek nani ___ (*covetousness, to covet*) ama snängaqa ama mor qa nani agini bä ba nas kärqäni i ma ama rhäqäp nä imek di qaku ama märäm ge sävetka iva qä rha ini Luk 12:15 / Lat 20:33 / Rom 7:7

ama ansäs (sage ma Ngämuqa, ___ nänäs sage ___ (*praise/worship (to God), to praise/worship to ___*) Ma Ngämuqa aa Engevämgi di qiat tair särha ama ruvek iva qale rhi nänäs sage guarhong mavängam. Dap kinak pa sokt ti nänäs sagem ga. Urhi nänäs sage ma Ngämuqa di na ama lat maos maos toqor qre i urhit tong sagem ga ura urhit bon da ama vodämes sagem ga. Mat 4:10 / Jon 4:24 / Rom 12:1

ama ansäspämgi ama me qi, ama ansäspämgi ama me qi na ama väspästämne, ama ansäspämgi ama me qi nä ma Ngämuqa aa muqunäga (*the tabernacle, the tent of meeting, the tent of witness*) Ama ansäspämgi ama me qi di mudu di ama Judaqäna arhä ansäspämgi na qi rhoqoräkt i sa rhat tet pätmä qräk dä bäs ama ivärhäs. Iaqyäkt ama ansäspämgi di rhat dräm dit tük pätmä qä näkt saqi rhat tar tämgä bä vasägos di rhat tualat toqoräkt. Qi di ama iauski na qi sä

ma Ngämuqa aa qäranas bä äkt i va Ama Mru Ngät Ama Rharesbane di sa rhat tes ki i ama ansäspämgi ama me qi na ama väspästämne inguna äkt di sa rhat dräm dat dän sage ma Ngämuqa e. E va Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di qosaqi rhat tes ki i ama ansäspämgi ama me qi nä ma Ngämuqa aa muqunäga inguna e väm gi di ama bokis na ama rharesbane qarangätni i e väm ngät di ama duliglem na ama Muräkt. Lat 7:44 / Hib 8:2 / Näm 15:5

ama ansäspämgi ama mor qi, ama ansäspämgi ama mor qi arha ivärhäm (*the temple, the temple court/grounds*) Mat 21:12 / Efe 2:21 / Näm 7:15

B

ama baptais, ___ baptais pät ___ (*baptism, baptist, baptise*) Iangärhäkt (Rangät täkt ama lat di ama qatnanaktpämda rhat tualat na ngät parhäm ma Jisas aa muräkt kärangätni i ama muqunägi na ngät bä ba ama ruvek sävät ama qatnanaktpämda i sa rha näpgoer na nas bä sa rha vodä mes sage ma Jisas i arha Mumaiar dä arha Engeska na qa nävät arhä qatnanakt. Mat 3:11 / Mak 1:4 / Kol 2:12

ama biaspärharha, ama ruvek kärarhani i ama bias pät a rha (*lepers*) Rhangät täkt ama enge na ama Grikkäna arha enge i leper dä ama rämgi ama leprosy di qia ong ama räm na ama bias maos maos. Aktni nämäni iangärhäkt ama räm di ama qlok. Mat 8:1 / Mak 14:3 / Luk 17:12

ama bokis na ama rharesbane (*the ark of the covenant*) Rhak täkt ama bokis di mudu di nga ama Judaqäna rhat tet koe nai vät ama qräk dä bäs ama ivärhäs di rhit ta qa. Qa di sa qale angätni ama

mana ngä nä ma Aron aa tlaqa näkt ama duliglem gärqiglemni i ama Murakt nga e vät iglem mät ka. Hib 9:4 / Ñäm 11:19

ama brasini/brasirhom (*copper coin/2 copper coins*) Ama brasini di ama gaini na äm ama qäväläm nävät ama qunäga ama sägäk aa rhitsek. Mat 5:26 / Mak 12:42 / Luk 12:6

ama bret/bretkäna (*bread, loaves of bread*) Imäk äkt pät ama rhodäm i ma Jisas di ama ruvek tat täs ama bret pät ama qunäng moe bä äkt i sai di qäqi rhat tes ama tmäs maräkt i ama bret. E va Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di ut lu i ama bret di ngät mair ba arhongni maos maos. Ma Jisas di sa qa qoar i qa di ama bret na ama iar. Bä rhoqoräkt i ma Jisas ka nasäng nä ma Engeska aa tmäski dä qa rha ama bret bä qa von aa mudäsaqongda rhäm ngät i qä qoar i ngät di aa släqyige na ngät. Ut tes sävät ama bretkäna qärangättni i rhit bodäm ngät sage ma Ngämuqa bä qosaqi ut lu i sai di ama ruvek tat tu ama yis pa ama bret dap sai dä qaku. Mat 12:4 / Jon 6:34 / 1 Ko 11:24

ama donki (*donkey*) Ama donki di ama släktka qärakni i qat dräm gät ta ama ruvek dä ama qärhong. Qa rhoqor ama hos sokt di ama donki di ama gaini na qa. Mat 21:2 / Luk 10:34 / 2 Pi 2:16

E

ama enevaqi/enivirhong/enep (*tribe/s, house/household*) Jon 7:42 / Rom 9:8 / Ñäm 7:9

ama ensel ama vit na qa (*archangel*) Rhärhae rhäkt ama enselqäna di rha vit pät arhani ama enselqäna arhä väs pä ma Ngämuqa aa Muräktpäpäm.

Ma Michael di ama ensel ama vit na qa. 1 Te 4:16 /
Jut 1:9

ama ensel/enselqäna (nage ma Engeska) (*angel/s (of the Lord)*) Ma Ngämuqa qa säm ama enselqäna as pa ama ruvek arhä qamäs. Rha di ama qloqaqa na rha rhoqor ama iaus sokt di ama enselqäna di rhat nari nämät ma Ngämuqa dä rhat tualat i aa latta dä aa engemätta na rha. Näkt pasägos dä rhi nänsäs sagem ga. Luk 1:11 / Jon 1:51 / Hib 1:4

ama enge na ama siqutki/siqut (*parable/s*) Ama enge rhoqor täkt di sa ma Jisas ka märhamän bät a ngät ma ama rhäqäp nä imek toqoräkt i qre va qä su sävät aomni ama engätki na äm ba ama ruvek. Ama enge na ama siqutki di ngät tamän sävät iomäkt ama engätki na äm di na ama siqutki sävät ama ruvek arha iar dä arha lat dap pa qale na ama enge qärangättni i ngät tamän maräkt. Mat 13:10 / Mak 4:11 / Luk 20:19

ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa, ama vämginaqa aa enge, ___ tamän bät ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa (*prophecy, to prophesy*) See

ama engemätka sa ama sameng ama mär ngät (*the evangelist*) Lat 21:8

ama Epikuriangäna dä ama Stoikkäna (*the Epicurean and Stoic philosophers*) Rhärha rhäkt ama ruvek di ama unbem ama guläñem na ama Grikkänä qärrarhani i rhat dräm dat tu arhä snäng masirhat sävät ama iar. Rhem däkt moe ama guläñem di rhi siqut iva rha rhualat sa arha ruvek iva rha rhän i ama ruvek kärerhani i mamär na rha mamär sokt di rhem däkt di qaku in du in snäng

doqorne sävät iangärhäkt ama lat. Ama Epikuri-angäna di rhat nanakt i mamär iva ama ruvek tat turäkt ta arhä mädräm ivakt iva ngärhi rhäksot na ama qänäskänes kârangätni i ngät täqâne sa rha bä va qaku mamär i nak pa qale rha mamär sa ama märmärgem mäni rhangät täkt ama iar. Dä ama Stoikkäna di rhat tu akni ama snängaqa sae qärakni i na ama vu ngät ama lat ngät dräm ngät dän bät ama ruvek kârangätni i angätni nävät a ngät di ngät dän mavängam. Bä iangärhäkt ama lat ama vu ngät di qosaqi mamär iva ama ruvek tat turäkt ta arhä mädräm iva märmär gem da rhoqoräkt i qale rha da angärha ron ivakt iva nak pa qale rha mamär sa ama märmärgem mäni rhangät täkt ama iar. Lat 17:18

G

ama gosaqi/gos (*fig tree/s*) Rhangät täkt ama ngämung gârangätni i rhat tes ngät i ama fig di ama ruvek e vät ama ngärhäkta ma Judea di rhat täs angät gavam. Sökt di ut tes iangärhäkt ama ngämung ta ama gos inguna iangärhäkt ama ngämung bä angät gavam di ngät toqor ama gos. Mak 11:13 / Jon 1:48 / Jem 3:12

I

ama iar ama sok täm ngät (*eternal life*) Rhangät täkt ama iar diva qaku rhäksot na ngät dä ama ruvek moe qärrarhani i rhat nanakt nä ma Jisas ma Kraisi di sa ma Ngämuqa qa von da rhä rhangät täkt ama iar. Näma dä aut släqyigleng ngärhi ñäp sökt di nasot dä va qali lut ut nä ma Ngämuqa vasägos bä va mirhup bä va aurha iar diva ama nañis ngät mamär. Jon 3:16 / Rom 6:23 / Gal 6:8

GLO ama iauska/iausviiGLO ama insens (kärangättni i rhat tes ngät i ama frankinsens)

ama iauska qät täk pät ___ (*demonized, demon-oppressed, demon-possessed*) ama ruqa qarakni i ama iauska qät bon ga bä ngäda sai dä qät bon ga masirhat bä ngäkt kre i iaqäkt ama iauska qä rhoer nanokt ka dä qat turäkt täm ga Mat 9:32 / Mat 15:22 / Jon 10:21

ama iauska/iaus (demon/s, evil spirit/s, unclean spirit/s) Ama iaus di sa mudu ma Ngämuqa qa säm a ngät i ama enselqäna na rha. Sokt di mamär dä qaku nani a rha iva rhi nanari nämät ka dap ta qyiradeng na aa snängaqa. Nasot dä rha met nasot ma Sämgä bä rhäkt di ama vu rha ama qloqaqa na rha qärrahani i rhat tualat nä ma Sämgä aa lat. Mat 12:24 / Mak 5:2 / Luk 4:33

ama iauski/iaus (*image, idol*) ama iauski qäraktni i ama ruvek ta mualat na qi rhoqor akni anga ruqa ura anga slätkta ivakt iva rhi nänsäs sagem gi ura rhit bodämes sagem gi Lat 7:40 / Lat 17:29 / Näm 13:14

ama iausmätkä, ama iauska qa e mät ___ (*demonized man, demon-oppressed, demon-possessed*) ama ruqa qarakni i ama iauska qät bon ga masirhat bä ngäkt kre i iaqäkt ama iauska qä rhoer nanokt ka dä qat turäkt täm ga Mat 8:28 / Mak 3:22 / Jon 10:20

ama insens (kärangättni i rhat tes ngät i ama frankinsens) (*incense (frankincense)*) Ama insens di ngät dän nava ama ngämung maos maos. Ama Judaqäna rhit ta ama qärhop nävä iangärhäkt ama ngämung bä rhit tätkkärarak ngät bä nät däm ngät. Nasot dä rhi qräskräns ngät bä ngät dän i ama rhabuqi näkt nasot dä rhit pästämne na ngät. Näkt iaqyäkt ama rhabuqi di sokt ama priskäna rhit päns

GLO ama ituam/ituapviiiGLO ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs

ki va ama ansäspämgi ama me qi näkt sa rhänamäk dä ama priskäna rhit päs ki va ama ansäspämgi ama mor qi. Aktni ama rhabuqi rhoqoräkt di qiat dän i ama frankinsens. Ama insens di ama but-butki ama qulumgi qiat dän nävät a qi rhoqoräkt i qiat dang gäraktni i ama mär at tamaska. Mat 2:11 / Hib 9:4 / Ñäm 5:8

ama ituam/ituap (*two pigeons/pigeons*) Mat 21:12 / Mak 11:15 / Luk 2:24

ama ivärhäs na ama märmärgem (*paradise*) Rhos täkt ama ivärhäs di ama ruvek tat tu arhä snäng i gre va ama räkt ta ama ruvek tit ñäp dä nasot dä va rha rhet sae. Rhangät täkt ama enge di na ama Grikkäna arha enge di ama erhäs. Nasot di ngäda sai dä ama ruvek tat tes ama usäpki i ama ivärhäs na ama märmärgem inguna rhat tu arhä snäng i ama usäpki di qi rhoqor ama mär äs mamär ama erhäs. Luk 23:43 / 2 Ko 12:3 / Ñäm 2:7

ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs (*hell*) Va qale adädän ut sävät ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs dä ama ñäpta arha ivärhäs. Di qaku imem doqorne. Ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs di iosäkt ama ivärhäs kärqosni iva ama vu rha ama ruvek dä ma Ngämuqa aa saqong dat tet sae nasot toqoräkt i qa matnävämne na ama ruvek. Äkt diva rhi sangäm na rha masirhat na ama ruanini ama mor ini bä va iangärhäkt ama lat diva qale ngät toqoräkt ma ama soktäm. Näkt pa qale rha e i sañis nä rha nage ma Ngämuqa va ama bängangit angät päs. Aomni qärqomni i äm ngärhi sameng sävät iaqäkt ama märänga ama mor qa di ama namuqa na ama mudäbäs. Ma Ngämuqa sa qa rhäkmü nä iosäkt ama

GLO ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäsixGLO ama latka/latta qäarak i qale qa va ___ rem

ivärhäs bä ba aa ikkäna qärangätni i ama tñäpki näkt ama ur qa ama släktka näkt ama iraski na qa ama vämginaqa näkt ma Sämga bä sävät iarhakt moe qärarhae i qaku rha män bät arhä ngärhep pa ama abuk na ama iar. Ma Jon di sa qa sam i ama namuqa na ama mudäbäs di ama unmem na qi ama tñäpki. Mat 5:29 / Luk 12:5 / 2 Pi 2:4 **ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs** Ñäm 20:10, 14, 15

K

ama kamel/kamelqäna (*camel/s*) Ama kamel di ama mor qa ama släktka qäarakni i qat dräm gät ta ama qärhong dä ama ruvek. Näkt ka di sa märmärsäs gem ga iva qat tet mäuii vät ama qräk dä bäs ama ivärhäs i qaku qät läk nani anga rigi masirhat. Mat 3:4 / Mat 23:24 / Mak 10:25

L

ama laiqa na ama vodämes (*altar, offering table*) ama laiqa qäarakni i rhit boda ama vänbon sage ma Ngämuqa ura sage ama iaus pät aa rhäng. Mat 5:23 / Luk 1:11 / Ñäm 6:9

ama lat ama nañis ngät, ama lat ama nañis ngät, ama qrot ngät ama lat. Lat 2:22 / 2 Te 2:9 / Hib 2:4 **ama lat ama nañis ngät, ama qrot ngät ama lat.** Mat 24:24 / Jon 2:11 / 2 Ko 12:12

ama lat kärangätni i ngät dän masärmän (*wonders*) Ngi lu

ama latka/latta (*workman/workers, servant/s*) iarhakt kärarhani i rhat tualat bä ba arhani ama ruvek Mak 12:2 / Luk 2:29 / Jon 13:16

ama latka/latta qäarak i qale qa va ___ rem, ama latka/latta qäarak i qat tualat mavängam bä ba ___ (*servant/s, slave/s*) Ama ruqa ura ama ruqi

GLO ama lavuqi, ___lavuqi na ___xGLO ama märhamän mava sävät ma Ngämuqa, ___ tamän mava

rhoqor täkt di qa rhoqor ama latka sokt di sa aa morqa qa vodäm bät a qa bä ba nas. Bä äkt i mamär vät aa morqa iva qat turäkt täm ga varhäm aa snängaqa moe bä sai dä ama latta rhoqoräkt di arha morta rhi slava na rha masirhat. Lat 16:16 / Rom 6:16 / 2 Pi 2:19

ama lavuqi, ___lavuqi na ___ (*mercy/kindness, to show mercy/kindness*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i qaku sävetka qat tuvät na ama lat ama vu ngät sävät sävetka qarakti i sa qa slava na qa. Ma Ngämuqa di qät lavuqi na ut toqoräkt aiut kärarhani i ut nanakt na aa emga ma Jisas ma Kraiss. Ngi lu

M

ama mädräm (*the mind, knowledge*) Mat 13:15 / Rom 8:6 / 1 Jo 5:20

ama mämairqi/ mämairväm (*synagogue/s*) Ama mämairväm di ama vät kärangätni i ama Judaqana di väspästämne na rha väm ngät ivakt iva rhat tamän särhäm ne bä qop ti nänäs sage ma Ngämuqa. Mak 1:21 / Jon 9:22 / Lat 9:2

ama mämairqi/ mämairväm ama me qi/ ngät (*tent/s*) Ama mämairqi ama me qi di akti ama vätki qarakti i ama ruvek tit tük pät a qi näkt saqi rhat tar täm gi nasot bä vasagos di rhat tualat toqoräkt. Ama ruvek kärarhani i rhat dräm dat tet nävät a os ama ivärhäs bä sävät a os ama ivärhäs di rhat tas pä rhangät täkt ama mämairväm ama me ngät näkt tat tualat na ngät na ama släkt angät ngädäng ura na ama släkt angät käseng gärangätni i sa rha meng ngät ura na ama rhämän ngät ama boi. Lat 18:3 / 2 Ko 5:1 / Hib 9:11

GLO ama mairnanas, ama snängaqa na ama mairnanas, ___ tair na nasxiGLO ama modämne, ___

ama märhamän mava sävät ma Ngämuqa, ___ tamän mava nä ma Ngämuqa (*blasphemy, blaspheme*) Qre iva ama ruqa qat tamän mava nä ma Ngämuqa di rhoqoräkt di qat täranas sävät a qa i qaku qät kutdrir sagem ga. Ge ama Judaqäna di rhangät täkt ama lat diva rhi veng sävetka vät angät päs.

ama mairnanas, ama snängaqa na ama mairnanas, ___ tair na nas (*pride, to be proud*) Mak 7:22 / Rom 11:20 / Jem 4:6

ama mastard (*mustard*) Ama ruvek tat dräm di nänbrakt ta ama gavämirhong nävät ama ngämungäm ama mastard ivakt iva rhi rha ama rhabuqi iva rha rhu qi vät ama tmäs toqor ama släkt iva ama qärnas mät ngät. Mat 17:20 / Mak 4:31 / Luk 17:6

ama matnävämnenaqa, ___ tatnävämnä na ___ (*judge, magistrate, to judge*) Ama matnävämnenaqa di ama ruqa qarakti i qat dräm gat turäktpät mänguräp ama udiom ama ruiom ura mänguräp ama unbem ama guläñem na ama ruvek. Luk 6:37 / Rom 3:26 / Jem 5:9

ama meme/memeqäna (*goat/s*) Ama meme di qa rhoqor ama sipsip sokt di ama gaini na qa näkt aa qäseng di ama rhäväkt sä ngät näkt ama ebem da aa uväs. Mat 25:32 / Luk 15:29 / Hib 9:12

ama mir (*myrrh*) ama nängnigi nävät akni ama ngämuga qarakti i ama valaqäs mät ki dä ama mär at tamaska Mat 2:11 / Mak 15:3 / Jon 19:39

ama modämne, ___ todämne na ___ (*blessing, to bless*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i sävetka qat tualat na ama märäm sävät akni ura qat tamän na ama enge sagem ga iva ma Ngämuqa qa rhualat

GLO ama mudäsaqongga/mudäsaqongda, ___ i ___ päs ma Jisas aa rhängxiiGLO ama muräktpäm, m

na ama mär ngät ama lat sävät a qa. Mat 5:6 / Mak 10:16 / Rom 12:14

ama mudäsaqongga/mudäsaqongda, ___ i ___ päs ma Jisas aa rhäng (*disciple/s*) Ama mudäsaqongda di ama ruvek kärarhani i rhat dräm dit päs akni ama ruqa aa rhäng gäarakni i qat dräm gä su ama ruvek ivakt iva rhit ta nagem ga. Ma Jisas di qa nasäng na aa lat sa ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama mudäsaqongda. Mak 2:15 / Luk 14:27 / Lat 11:26

ama mumänaris, ama enge na ama mumänaris, ___ mu/mumänaris (*promise, to promise*) sävetka aa enge ama ngätki na ngät iva qa rhualat na ani varhäm ngät Mat 14:7 / Lat 1:4 / Rom 4:14

ama mumaiar, ___ tumaiar na ___, ma Muma-iar (*salvation, to save, the Savior*) ama lat iva sävetka qä rhäqäs ta agini ura rha akni nämät ani qärqäni iva ini ngärhi sangäm na ini ura na qa. Rhoqoräkt i ma Ngämuqa qat tumaiar ut di qat tuisiska vät a ut iva saqi as kaku ma Sämga aa latta na ut dä qosaqi qat tuisiska vät a ut nämät ama lat kärangätni iva qä sangäm na ut pät aurha vuirhong angät päs. Jon 4:22 / Flp 3:20 / 1 Pi 3:21

ama mungäsnäng (*heart, will, thinking, understanding, soul, conscience*) Rhom däkt di ama qäväläm nämäni ama ruqa aa iar. Ama ruqa di aa släqyige dä aa qloqaqa näkt sävät aa mungäsnäng. Ama mungäsnäng di äm ngät tualat sä qa iva ut dräm i qa rhoqoräkt. Mat 15:19 / 1 Te 5:23 / Hib 4:12

ama muqunängi/muqunän, ama muqunän ama nañis ngät (*sign/s, miraculous signs*) Ngi lu

ama muräktpäm, ma Ngämuqa aa Muräktpäm, iaqäkt na rhävuk aa Muräktpäm, ama

Muräktpäm na rhävuk, ama Muräktpäm (*kingdom, God's Kingdom, that one above (in heaven) his Kingdom, Kingdom Above (of Heaven), the Kingdom*) Na ama Uramätta arha enge di ama muräktpäm di aomni ama ivärhäm gärqomni i akni ama vitnaqa qat turäkt pä bäm bä äkt i qat turäkt bä bä iarhongäkt moe vä bäm. Mat 3:2 / Mak 1:15 / Luk 12:32

ama Muräkt, ma Ngämuqa aa Muräkt, ma Ngämuqa aa Muräkt/ ama Muräkt nage ma Moses (*the Law, God's Law, God's Law through Moses*) Rhangät täkt ama enge di ngät tes iangärhäkt ma Ngämuqa aa rhäkne na aa rhodräp kärangätni i sa qa von däm ngät sage ma Moses ivakt iva qä von däm ngät sage ama Judaqäna. Mat 11:13 / Rom 7:22 / 1 Ko 9:9

ama murhämeska, __ sek sä __, __ von da ama murhämeska sage __, __ nänäs sage __ (*glory, glorify*) Mak 8:38 / Jon 8:54 / 1 Ko 6:20

N

ama nän, __ nän sage __ (*prayer, to pray*) Mat 6:6 / Rom 12:12 / Jem 5:16

ama näpgoernanas, __ näpgoer na nas

ama namuqa na ama mudäbäs (*the lake of fire*)

Ngi lu

ama narhoer ngät ama gavam (*first fruits*) Sa ma Ngämuqa qa muräkt ba ama Judaqäna iva rhi von ga rha ama narhoer äm ama qäväläm nämäni ama tmäs kärqomni i ama mär äm mamär toqoräkt i sa rhit ta ama sräp ngät ama tmäs nävät ama et. Iomäkt ama qäväläm di sa rhat tes äm i ama narhoer ngät ama gavam. Nga rhoqoräkt i rhat tes ama qatnanaktpämäda i ama narhoer ngät

ama gavam di ma ama rhäqäp nä imek di ngät tamän sävät ama narhoer ta ama qatnanaktpämda kärarhani i sa rhat nanakt pät aosni ama ivärhäs. 2 Te 2:13 / Jem 1:18 / Ñäm 14:4

ama narhoerqa bä ba ama handret na rha ama ulaqimärharhärhäkt (*centurion*) Rhak täkt ama narhoerqa qä na aa ulaqimärharhärhäkt di ama Romgäna arha ulaqimärharhärhäkt na rha. Qa di ama moräs na qa ama ruqa. Mat 8:5 / Mak 15:39 / Lat 10:1

ama Ngärhoemga (*the Son*) aktni nävät ma Jisas aa ngärhep Mat 11:27 / 1 Ko 15:28 / Hib 1:8

ama Ngätmamäk (*the Father*) aktni nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Jon 5:19 / Lat 1:4 / Flp 2:11

Ñ

ama ñämñämgi/ñämñäm (*vision/s*) Luk 1:22 / Lat 2:17 / Ñäm 1:1

ama ñämsävätki, ___ ñäm sävät ___ (*grace, loving kindness, to show grace to ___*) Rhangät täkt ama lat di ngät toqor qre i ama ruqa qät bon da ama märini bä ba akni qäarakni i qaku ama märqa na qa iva qä rha ini. Dä qosaqi ngät toqor qre i ama ruqa qararkni i qaku qät bon da ama märänga bä ba akni qäarakni i mamär iva qä rha qa. Iaqaät ama ruqa qarark i qät bon da ama märini dä qararkni i qaku qat bon da ama märänga di in moe in ñäm sävät iaiomäkt ama ruiom. Ma Ngämuqa qat tumaiar na ama ruvek nävät aa ñämsävätki dap kaku nävät angätni ama lat kärangätni i rhat tualat na ngät. Rom 12:3 / Tit 3:4 / 1 Ti 1:2

ama ñäpta arha ivärhäs (*Hades*) Na ama Grikkäna arha enge di rhangät täkt ama enge ma Hades di angät tarimini di ama ñäpta arha

ivärhäs. Mudu di ama ruvek tat tu arhä snäng i ama ruvek moe di rhat tet sävät tos täkt ama ivärhäs nasot arha tñäpki. Sokt di va Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di ama ruvek kärarhani i sa rha säm bäm ngät di rhat tu arhä snäng i iosäkt ama ivärhäs di ama ivärhäs na ama märänga ama mor qa na ama ruanini dä va sokt ama vu rha ama ruvek dä ma Ngämuqa aa saqong ba rha rhet sae. Dap tat tu arhä snäng i ama räkt ta ama ruvek dä ma Ngämuqa aa saqong di nasot ama tñäpki di nak pa märmar gem da ge ma Jisas pät ama ivärhäs na ama märmärgem. Luk 16:23 / Lat 2:27 / Ñäm 20:14

ama ngätmamäk/ ngätmamäkkäna (*the father/s, the patriarch/s*) Rhärha rhäkt di

ama Judaqäna arhä mamäkkäna qärarhani i ama moräs na rha. Lat 2:29 / Rom 15:8 / Hib 7:4

ama ngaivini, ngaivirhong, __ ama ngaip ngät (*mystery/ies, secret/s*) Ama ngaivini di ama enge qärangätni i sa ma Ngämuqa qa muqunäga sä ngät bä ba arhani ama ruvek dap kaku bä ba arhani. Ura rhäni rhäkt di ama enge qärangätni i sa mudu as kaku qunäga sä ngät sokt di nasot dä sa qunäga sä ngät. Mat 13:11 / 1 Ko 2:7 / Efe 3:6

ama ngangga/ngangda (sä ma Ngämuqa aa lat) (*apostle/s (with God's work)*) Rhärha rhäkt ama gamoe di ama nañis ta ma Ngämuqa aa latta na rha. Ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama gamoe qärarhani i sa rhit päp ma Jisas aa rhäng i aa mudasäqongda na rha di nasot dä ama ruvek tat tes ta i ama ngangda sokt di qaku rhä ma Judas Iskariot inguna sa qa ñäp. Ma Sol qärakni i nasot di rhat tes ka i ma Pol di qosaqi qa di ama ngangga na qa sokt di qaku qa nämäni ama ngärhäqyisem da

udiom na rha. Näkt pa ama abuk na Ama Ngangda Arha Lat di sa ma Pita qä na ama qatnanaktpämda rha nän näkt ta armeng dä ma Matias ivakt iva qä rha ama släqyäs kärqosni i mudu ma Judas Iskariot aa släqyäs. Mak 3:12 / Lat 1:2 / 2 Pi 3:2

O

ama olip (*olive/s*) Ama olip di ama ngämuqa aa gavam gärangätni i ama ruvek rhat täs ngät dä rhit täkbrät pä m ngät nani ama oel.

P

ama pam (*palm*) Ama ngämung ama pam di ngät nämäni ama ngämung gärangätni i ngät toqor ama emäs. Jon 12:13 / Ñäm 7:9

ama pel/pelqäna (*pearl/s*) Ama pel di ama mär qa ama qulum ga ama duiqa qäarakni i rhit ta qa nämät ama na qäarakni i ama ligär masirhat pät a qa. Mat 13:45 / 1 Ti 2:9 / Ñäm 21:21

ama pris ama vit na qa (*the high priest*) Mudu ma Aron di ama narhoer qa ama pris ama vit na qa na qa. Nasot a qa dä ma Eleasar qä na aa emga ma Fineas di ama prisiom ama vit na iom bä nasot a iom dä sa ma Ngämuqa qa muräkt iva vasägos dä va ama priskäna ama vit na rha rha rhän nämäni ma Fineas aa enevaqi. Qosaqi ma Jisas di ama pris ama vit na qa sokt di qaku qa män nämäni ma Aron gä nä ma Fineas ina enevaqi. Ma Jisas sa qa män nämäni ma Melkisedek aa enevaqi. Sokt ama pris ama vit na qa di mamär vät a qa iva qa rhet säva ama qumärqumär äs ama ivärhäs mamär va ama ansäspämgi ama me qi dä va ama ansäspämgi ama mor qi. Mat 26:65 / Hib 8:1 / Hib 9:7

ama priskäna ama moräs na rha (*chief priests*)

Mat 21:15 / Jon 7:32 / Lat 26:10

ama pris/priskäna (*priest, priests*) Rhärha rhäkt di arhani ama gamoe nämäni ama Judaqäna qärrarhani i sa rhat tualat pa ama ansäspämgi ama me qi ura va ama ansäspämgi ama mor qi i rhi nän dä rhit boda ama vodämes sage ma Ngämuqa bä ba ama ruvek. Sokt ma Aron gä na aa es ama gamoe nasot a qa di mamär vät a rha iva ama priskäna na rha. Lat 6:7 / Hib 7:17 / Ñäm 1:6

ama qatnanakt (ama qrot ngät) nä ma Ngämuqa (i)va __, __ nanakt (nä ma Ngämuqa)

iva __ (*hope in God that will __, to hope (in God) that __*) Ama enge i hope di na ama Inglis di vät iomäkt ama qäväläm gärqom i sävetka di nani a qa iva ani ama mär ini ngä rhän bä qat tu aa snäng i nguaräm va ini ngä rhän dap kaku qat dräm ivar ngätki iva ini ngä rhän sokt di nani a qa iva qoki rhoqoräkt dä soknga qale qa ma ama qrot sa ama snängaqa rhoqoräkt. Lat 26:7 / Rom 8:24 / Gal 5:5.

ama qatnanaktpämda e __ (*the believers/congregation/church/saints at __*) Gal 1:1 / Flp 1:1 / 1 Te 1:1

ama qatnanaktpämda moe (*the church*)

ama qatnanaktpämga/ da, __ nanakt na __ (*believer/s, to believe, to have faith*) ama ruvek kärarhani i rhat nanakt nä ma Jisas ma Krai ma Engeska bä rhat dräm väspästämne na rha ivakt iva rhi nän sage ma Ngämuqa dä rhi nänsäs sagem ga Lat 5:11 / Rom 16:1 / 1 Ko 14:23

ama qatnanakt, ama qatnanakt nä ma Jisas, ama qatnanakt nä ma Ngämuqa (*belief, faith*) As pä iomäkt ama qäväläm angät kamäs kärqom i sa

ma Jisas ka män mäni ama ivätki dä nasot iomäkt ama qäväläm di sa ma Ngämuqa qat tumaïar na ama ruvek di sokt nävät arhä qatnanakt mäni qa. Ama ruvek di nak kaku ma Ngämuqa qat tumaïar ta nämät ama ruanini ama mor ini vät arha vuïrhong angät päs dä qät bon da rha ama iar ama sok täm ngät di nävät angätni ama lat kärangätni i sa rha mualat na ngät. Dap kinak nävät aa lavuqi dä aa ñämsävätki di qat tumaïar ta di sokt nävät arhä qatnanakt mäni qa dä mäni aa emga aa lat. Rom 4:3 / Efe 2:8 / Jem 1:3

ama qavatnävätlägut, __ qavatnävätlägut (*adultery, to commit adultery*) Rhangät täkt ama lat di sävetka qat tualat na ngät toqoräkt i qat tas kä nä sävitki qäraktni i qaku aa egutki na qi ura rhoqoräkt i sävitki qiat tas ki nä sävetka qärakni i qaku arha egutka na qa. Ngakt bä rhoqoräkt dä iaiomäkt ama ruiom moe di ini qavatnävätlägut. Mat 5:28 / Mak 10:19 / Rom 2:22

ama qloqaqa (*spirit*) Rhangät täkt ama enge di ngät tuqunäga sävät iomäkt ama släqyige angät käväläm gärqom i om ngärhit bon ama släqyige rha ama iar bä äm ngät dän di sokt nage ma Ngämuqa. Ama ruqa di qat dräm ma Ngämuqa di nävät aa qloqaqa. Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di ngät tamän i ama ruqa qärakni i qaku ma Ngämuqa qa säm a qa iva ama iaräs na qa di aa qloqaqa di ama ñäp ka. Ama ruqa aa qloqaqa diva qat däqäm doqoräkt i ma Ngämuqa qät säm a qa iva ama iaräs na qa. Näkt nasot ama qatnanaktpämga aa tñäpki di sa aa släqyige ngä ñäp sokt di as kat däqäm bät aa qloqaqa. Sokt diva as pa vät aung anga qunäga nasot diva qat däqäm bät ama släqyige qärqigeni i

sa ma Ngämuqa qa säm ige iva ama iaräs nä ige dä
ama nañis ige mamär. Rom 8:16 / 1 Ko 5:5 / 1 Pi 4:6

**ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa/ma Engeska
aa Qloqaqa** (*Holy Spirit/Spirit of the Lord*) Rhem
däkt ama ngärhevem di in moe in des iaqäkt
ama ruqa ama qloqaqa nämäni ama dävaung na
rha ama ruvek ama qloqaqa iarhakt kärarhae
i ama sägäk na rha qärarhae i ut tes ta i ma
Ngämuqa. Aiomni ama udiom di ma Ngämuqa ama
Ngätmamäk dä ma Jisas ma Krias ma Engeska.
Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di sa qale qa
vä ama qatnanaktpämda moe näkt ka di ama
muqunän na qa nä ma Ngämuqa aa mumänaris na
ama mumaiar bä ba rha. Mak 1:8 /

ama qoengait/qoengitnäk (*generation/s*) Ama
qoengitnäk di ama enge qärangätni i ngät tamän
säväät ama rhodäm sa ama sägärhae nasot a ne
i ama rhuarqi bä säväät ama quluagi bä säväät
ama ngärhikkäna bä säväät ama ngätmamäkkäna bä
säväät arhä rhoes. **ama qrot ngät ama lat, ama
lat** (*miracles, mighty deeds, work/s*) Ama lat ama
nañis ngät ngä na ama qrot ngät ama lat di na
ama Grikkäna arha enge di ama sägängät ama
enge bä iangärhäkt ama enge di ama qrot ngät
ama lat. Ama lat kärangätni i qorhäs iva rhoqorne
na ngät na ama lat ama nañis ngät ura ama qrot
ngät di ama lat kärangätni i ngät dän masärmän
ngä na ama muqunän ura ama muqunän ama
nañis ngät. Rhangät täkt ama lat moe di ngärhi
sämaengäktki nä ma Ngämuqa aa engemätta dä aa
enge. Bä qosaqi ngärhi sämamor nä ma Ngämuqa
qä nä ma Jisas in murhämeska. Bä ngärhir qur
ama ruvek i sa qale ma Ngämuqa aa Muräktpäm de

GLO ama qumärqumär äs mamär ama ivärhäsxxGLO ama qyiradeng, __ kyiradeng na __

bä ngärhi sämamor na ama ruvek arhä qatnanakt. Ngät di ngärhir qur ama ruvek i ma Ngämuqa di ama vit na qa mas. Näkt ngät tatnärha ama ruvek. Vä ma Ngämuqa aa Engevämgi moe di ut tes i sa ma Ngämuqa qa mualat na ama lat toqor täkt bä qosaqi ma Jisas ma Kraiss näkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa näkt ama enselqäna dä ma Ngämuqa aa latta. Näkt kosaqi ma Sämgä bä sävät aa latta rha mualat na ama lat toqoräkt. Mak 6:14 / Jon 14:12 / 1 Ko 12:10

ama qumärqumär äs mamär ama ivärhäs (*Holy Place*) Ama mänariska na äm ama qäväläm ba ama ansäspämgi ama mor qi di sa rha mudäkt mät äm ma ama unbam na ama boiqi ama uiu qi qaraktni i qiat nar. Aomni ama qäväläm di ama mor äm bät aomni angät päs bä mät äm di sa qale ama vodämes na ama insens angät laiqa qä na ama laiqa sä ama bretkäna iva sage ma Ngämuqa qarqiomni i sa rha ong bät in gämirigleng moe na ama gol. Näkt kosaqi qale ama ngärhäqyisem na ngät ama lirkäng gärangättni i ngät mair da ama tlang gärangättni i sa rha mualat na ngät na ama gol.

ama qumärqumär __ mamär (*holy*)

Qy

ama qyiradeng, __ kyiradeng na __ (*forgiveness, to forgive*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i rät pät sävetka na akni aa anga lat ura aa anga enge anga vu ngät sävät a nas. Qa diva qaku qä namuvät nä iangärhäkt ama lat dap kinak pa qä qyiradeng na ngät. Ma Ngämuqa di sa qat tualat toqoräkt sävät a ut toqoräkt i urhi näpgoer na nas

GLO ama räkt ka (mamär) dä ma Ngämuqa aa saqongxxiGLO ama rharesbane, __ tares ba ne

bä ut tu ut katnanakt mäni ma Jisas ma Kraisa ma Engeska sa aa lat mäni ama sämanamuqa.

R

ama räkt ka (mamär) dä ma Ngämuqa aa saqong (*justified, right (completely) in God's eyes, righteous*) Rhoqoräkt i sa ma Ngämuqa qät kyiradeng na aurha vuirhong di qat tualat sä ut bä ut dän i ama räktta mamär da aa saqong.

ama räkt ngät ama lat (*righteousness*)

ama ruqa qaräknä i qät lu vät ama sipsipkäna (*shepherd*) Ma Jisas di sa qat dräm gat tes nas i qa di ama ruqa qaräknä i qät lu vät ama sipsipkäna inguna aa lat sävät a ut di ngät toqor ama ruqa rhoqoräkt aa lat.

ama ruqa/ruvek käräknä i qat tamän maos dap kinak kat tualat maos (*hypocrite/s*) Ama ruvek toqor täkt di rhat dräm dat tualat sädä saqong.

ama ruvek kärärhani i sa ma Ngämuqa qa armeng däm da (*the elect*) Rhärha rhäkt ama ruvek di iarhakt kärärhae i sa ma Ngämuqa qa armeng däm da iva rha rhän i aa es na rha bä va rhi rha ama iar ama sok täm ngät.

ama rhäqästäm, __ rhäqäs ta __, __ rhuisiska vät __ (*deliverance, redemption, to deliver, to free*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i sävetka qät ta aung ura ani näda ama märänga aa ron.

ama rharesbane, __ tares ba ne (*agreement, contract, covenant, to agree with each other*) ama lat kärängätni i anga ruiom in du ba ne iva akni qat tualat na angätni ama lat dap pa akni qat tualat na angätni ama lat parhäm aina enge qarängätni i sa in säm a ngät ura in märhamän särhäm ne na ngät

S

ama sägäni nämäni ama ngärhäqyisem nä irhong (*tithe, one tenth*) Rhangät täkt ama lat di as mudu vät ma Ngämuqa aa Muräkt angät kamäs di sa ama Judaqäna rhat dräm dat tualat na ngät. E va Ama Mru Ngät Ama Rharesbane di ut tes sävät ma Abram gä nä ma Jekop i sa in bon da ama sägäni nämäni ama ngärhäqyisem nä irhong. Nasot dä ma Ngämuqa qa muräkt pa aa Muräkt iva ama Judaqäna rhit bon da ama sägäni nämäni ama ngärhäqyisem nä irhong.

ama sämānanamuqa (*cross*) Ama sämānanamuqa di ama ngämuga qarækni i mudu di ama Romgäna rhat dräm di veng ama vu rha mamär ama ruvek i rhi edämsäs pät a rha mäni qa. **ama sämānanamuqa.**

ama sāmāgaininanas, __ sāmāgaini na __ (*humility, to humble*)

ama Sabat (*the Sabbath*) Ma Ngämuqa qa muräkt bä ba ama Judaqäna iva vät ama sägäk ama qunäga nävät ama ngärhäqyiet da udiom ama qunäng diva mämae vät a rha vät a qa. Vät iaqäkt ama qunäga qarækni i rhat tes ka i ama Sabat diva rhi nānsäs sage ma Ngämuqa näkt pa mämae vät a rha nävät arha lat moe. Va rhat tualat toqoräkt mänasäng bät ama qäväläm gärqomni iva ama qunäga qa rhon mät ama Bung bä dängdäng bät ama qäväläm gärqomni iva ama qunäga qa rhon mät ama Ruruai.

ama Sadyusiqa/Sadyusiqäna (*Sadducee/s*) Ama Sadyusiqäna di ama Judaqäna arhä narhoerta qararhani i rhat dräm di rhoer nanokt ama guläñgi na ma narhoerta mamär qarækni i rhat tes ki i ma Sanedrin. Ama rhäqäp na rha di ama mor äs na rha ama priskäna. Rha di qaku rhat nanakt

iva ama ruvek ta rhäranas nämät ama tñäpki bä qosaqi rhat nanakt i qaku anga enselqäna rha e. Qaku qänäskänes ta sävät ama Judaqäna arhä mamäkkäna arhä qärhong dap kinak qänäskänes ta sokt sävät iarhongäkt kärqärhong i sa irhong nga e va ama Muräkt. Qaku nani a rha na ama Farisiqäna sokt di rhoqor ama Farisiqäna qararhani i rhat tair särhä ma Jisas di qosaqi ama Sadyusiqäna rhat tualat toqoräkt. Ma Jisas di sa qat tamän sävät arhä väs inguna rhat dräm dat tualat sädä saqong.

ama salfa (*sulfur*) Rhangät täkt ama dui di ama rhurhu ngät dä ama qabus täm ngät. Qre va ngät dang diva aqärnas täm ngät masirhat dä va ama vu angät tamaska mamär näkt pa ama butbutki ama mor qi qiat dän näväm ngät.

ama sameng ama mär ngät (*the gospel*) Ama enge na ama Grikkäna arha enge i gospel di angät tarimini i ama sameng ama mär ngät. Ma Pol di sa qa säm i sokt kale ama sägängät ama sameng ama mär ngät e dap kaku agung sae. Rhoqoräkt i ma Jisas ka män di qa sameng i sa ma Ngämuqa aa Muräktpäpäm ngä män ngä na qa bä rhäkt di ma Sämgä aa muräkt di sa rhäksot na ngät. Bä äkt i rhom däkt di ama sameng ama mär ngät inguna rhoqoräkt i qale lut i ama nñäpta na ut mät aurha vuirhong bä qosaqi ama latta na ut pä ma Sämgä aa rem di nävät ma Ngämuqa aa lavuqi dä aa nñämsävätki di sa qa rhäk na aa emga ma Jisas ivakt iva qa rhän i ama vodämes na qa bä ba ut sage ma Ngämuqa. Ma Ngämuqa qät tares pätiangärhäkt ama vodämes angärha rhäng bä nävät a ngät di sa qät kyiradeng na ama ruvek sa arha vuirhong

iarhakt kârarhae i rhat nanakt nâ ma Jisas ma Kraiss ma Engeska aa lat bâ rhit nâpgoer na nas i rhit dong nâmât arha vuirhong bâ sage ma Ngâmuqa. Rhoqorâkt bâ iarhakt ama ruvek di sa rha mân i ama râktta na rha dâ ma Ngâmuqa aa saqong nâkt sa isiska vât a rha nâmât aa matnâvâmne vât arha vuirhong angât päs. Rha di qosaqi rha mân i ma Ngâmuqa aa es na rha bâ sa rha rha ama iar ama sok tãm ngât. Nâkt ta diva qale rha ge ma Ngâmuqa vasâgos ma ama soktãm. Mat 9:35 / 2 Ko 4:4 / Efe 1:13

ama samengirhâmes, ___ sameng irhâm mes
(*confession, to confess*)

ama sandal (*sandal/two sandals*) Ama sandal di ama su qârangâtni i rhit kop pa angât päs na ama rhângämïtnâm nâkt ama slâqyimek pät a ngât i rhat lu mamâr na ama ruqa aa qâriglem.

ama Selot/ Selotkâna (*the Zealot/ s*) Ama Selotkâna di ama gulângi na ama Judaqâna qârarhani i qaku nani a rha iva ama nañista rhat turâkt tãm dâ bâ äkt i rhat drâm di sâmaqrot na ama ruvek iva rhat tair sârha ama Romgâna.

ama sen/ seniom/ sengâna (*chain/ two chains/ chains*)

ama simângaqâ/simângap (*dove/s, turtledove/s*)

ama singi/sen (*knife/s*)

ama sipsip/sipsipkâna (*sheep*) Ama sipsipkâna di ama slâkt kârangâtni i ngârhit lâk nani aung anga ruqa iva qâ rhoer nanokt ngât dâ qât lu vât a ngât inguna ngât di sa märmârsäs gem ngât iva mângmungsä sâ ngât bâ ngârhi sangâm na nas. Ama ruvek kârarhani i rha sâm Ama Iaräs Na Ngât Ama Rharesbane di rhat drâm dat tes ama ruvek

GLO ama siqutsiqut, ___ siqut na ___xxvGLO ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga

i ama sipsipkäna inguna qosaqi rha di rha rhoqor ngät toqoräkt.

ama siqutsiqut, ___ siqut na ___ (*temptation/s, tempt*) agini qärqäni i ama ruqa qat dän bät ini qärqäni i mamär vät ini iva ini ngärhi rhartäm sä iaqäkt ama ruqa iva qa rhualat na ama vuini

ama Skraip/ Skraipkäna (Scribe/ s) Ama Skraipkäna di rhat dräm dit säm ama Muräkt nage ma Moses säva atnäknä ama abuqitnäknä. Rhit lu vät arha lat mamär bä äkt i ama ruvek di rhat tu arhä snäng i ama Skraipkäna di ama mädrämna na rha sävät ama Muräkt. Nasot dä ama Skraipkäna di rha män i ama ruvek kärarhani i rhat dräm di su ama ruvek sävät ama Muräkt bä qosaqi rha män i ama matnävämne na rha sävät a ngät. Ama Skraipkäna di rhat tu angätni ama muräkt masirhat mamär savono sävät ma Ngämuqa aa Muräkt. Rhat dräm dat turäkt narhoer bä ba ama ruvek sa ama ansäs ngä na ama rhisu va ama mämairväm bä nga rhoqoräkt di ama ruvek tit kutdrir sagem da i ama moräs na rha.

ama släqyige, ama ruvek moe (*the body/flesh, all flesh*)

ama snängaqa (*heart, conscience, thinking*)

ama snängaqa ama vu qa sävät ___ (*envy, jealousy*) ama snängaqa ama vu qa sävät sävetka sa aa qärhong ama mär irhong ura sävät aa mämairäs

ama snängaqa (ama mor qa) nani ama qärhong masirhat ba nas, dä nani ___ iva ___ ta ama qärhong masirhat ba nas (*greed*)

ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis pä m ngät (*Feast of Unleavened Bread*) Rhakt täkt ama tmäski di qiat tuqunän bät iomäkt

ama qäväläm gärqomni i mudu ama Judaqäna rha lir ta ang nae ma Isip bä värvär ta bä äkt i qaku rha mu ama yis pa arhä bretkäna. Rhakt täkt ama tmäski di ama Judaqäna rhat tualat na qi nasot ama tmäski ma Pasova.

ama tmäski va ama mämairväm ama me ngät (*Feast of Tabernacles*) Rhakt täkt ama tmäski di qiat tuqunän bät iomäkt ama qäväläm gärqom i mudu ama Judaqäna rhat pitmane vät ama qräk tä bäs ama ivärhäs. Vät takt täkt ama tmäski at kunäng di ama Judaqäna rhat tualat na ama värhirhong doqor ama qatnamet na ama ngämung ngä na ama pam angä rhäkt bä rhat tas pä m ngät.

ama ulaqi arha singi/sen (*sword/s*) Rhakt täkt di ama ulaqimärhaarhäkt aa singi qaraktni i ama uiu qi dä ama ras ki näkt kit nes närhage närhage.

U

ama ulaqimärhaarhäkt/ ulaqimärharhärhäkt (*soldier/s*) **ama usäpki**. Mak 12:25 / Luk 20:5 / Jut 1:24-25

ama usäpki (*heaven*) Mudu di ama ruvek tat tu arhä snäng i ani qarqäni i ama moräs nä ini vät arhä väs di ini nga e rhävuk daver mä rha. Dä soknga sa rhat tu arhä snäng i ama usäpki di qali qi rhävuk. Sokt di qaku ama ruvek tat dräm mamär i qali qi qoe nai. Ama usäpki di ama ivärhäs kärqosni i qale ma Ngämuqa e qä na ama enselqäna bä sävät arhani qararhani i rhi nänäs sagem ga. Ma Jisas ma Krai di sa qa män na rhävuk näda ama usäpki arha ron bä nasot aa tñäpki dä ama qäväläm gärqomni i qa märanas nämät ki dä saqi evär däm ga sae. Näkt ma Jisas kat mair e bä ba ama qatnanaktpämda dä ma Ngämuqa aa saqong.

As pa vät aung anga qunäga diva evär däm ga na rhävuk bä sämäni ama ivätki ivakt iva qä rha aa ruvek dä va qa rhän näva aa ikkāna arhä väs. Näkt nävät ma Ngämuqa aa ñämsävätki diva aa ruvek moe diva qale rha e gem ga da ama usäpki arha ron.

ama vit na äs ama qumärqumär äs mamär ama ivärhäs (*Holy of Holies, Most Holy Place*) Rhom dächt ama qäväläm ba ama mänariska na äm ama qäväläm ba ama ansäspämgi ama mor qi di ama gaini na äm bät aomni angärha qar. Mät äm di ama bokis na ama rharesbane qärakni i sa rha ong bät aa qämirleng moe na ama gol.

ama vitnaqa aa qäbautki (*crown*) ama nañis ki ama qäbautki qäraktni i sokt ama tpäskinaqa rhoqor ama vitnaqa qat dräm gat tu qi da aa uväs ivakt iva ama ruvek tat lu i ama vitnaqa na qa

ama vodämes (sage ma Ngämuqa), __ boda ama vodämes (sage ma Ngämuqa) (*sacrifice, offering, to give an offering (to God)*) Varhäm ama räkt ngät ama lat di mämär iva ma Ngämuqa qä sangäm na ama ruvek pät arha vuirhong angät päs dap pa qosaqi qät kyiradeng na ama ruvek sa arha vuirhong iarhakt kärerhae i sa rha näpgoer na nas. Ma Ngämuqa di qa qur a ut i qa di ama räkt ka ama matnävämnaqa rhoqoräkt. Nävät iangärhäkt ama vodämes na aa emga di qat tualat toqoräkt i qat lu ama qatnanaktpämda i ama räkta na rha nävät arhä qatnanakt nä iangärhäkt ama vodämes bä ba rha dap kosaqi qat tatnävämne nä iarhakt kärerhani i qaku rhat nanakt nä iangärhäkt ama vodämes. Ama vodämes pät ama rhodäm i Ama Mru Ngät Ama Rharesbane di qaku mamär

vät a ngät iva ngät tualat sa ama ruvek iva ama räkta na rha dä ma Ngämuqa aa saqong. Ama lat iva ama ruvek ti vodämes na ama slätkka vät iangärhäkt ama rhodäm divakt iva ngärhir qur ama ruvek i ani diva qoki ini ngärhi ñäp toqoräkt i ama ruvek tat tualat na ama vuirhong.

ama vu da ___ ron mamär sävät ___ (hate)

ama vuini/vuirhong (*sin/s*) Rhangät täkt ama enge na ama Grikkäna arha enge di angät tarimini i sävetka qot däm ga nävät akni ama siqutka qaräknä i sa ma Ngämuqa qa mu qa. Ma Ngämuqa di ama qumärqumär qa mamär dä aa siqutka ba ut diva qosaqi u rhän i ama qumärqumärta mamär na ut. Rhak täkt ma Ngämuqa aa siqutka di qar qur a ut irha ama lat kärangätni i nani a qa iva ut tualat na ngät dä ama lat kärangätni i qaku nani a qa iva ut tualat na ngät ivakt iva ama qumärqumärta na ut mamär. Qre va qaku ut tet parhäm aa snängaqa rhoqoräkt di ut tualat na ama vuirhong. Ama vuini di qaku ini ngät tamän sävät ama lat kärangätni i ama vu ngät parhäm ama ruvek arhä snängaqa dap kinak ini di ini ngät tamän sävät ama lat kärangätni i ama vu ngät parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa.

ama Farisiqa/ Farisiqäna (*Pharisee/ s*) Ama Farisiqäna di ama ruvek kärarhani i rhat dräm dit täktäm bät ama ruvek iva rhat tet parhäm ama Muräkt ngä nä iarhongäkt kärqärhong i ama Skraipkäna rhat tu irhong sae sävät ama Muräkt angärha rhäng. Ama rhäqäp na rha ama Farisiqäna di rha nämäni ama ruvek mavängam. Rha di qänäskänes ta sokt sävät ama släqyige dap kaku qänäskänes ta sävät ama qloqaqa. Bä äkt i

sa rha sämaqrot na ama ruvek iva rhat tet nasot ama Muräkt ivakt iva ama räkтта na rha dä ma Ngämuqa aa saqong. Ama Farisiqäna di sa rhat tair na nas i ama Farisiqäna na rha dap kosaqi rhi rharñis däm mes nämäni ama ruvek kärarhani i qaku ama Farisiqäna na rha. Mat 16:6 / Luk 11:37 / Jon 3:1

J

ama Jentailqa/Jentailqi/Jentailqäna (*Gentile/s*) Ama Jentailqäna di ama ruvek kärarhani i qaku ama Judaqäna na rha. Mak 7:26 / Lat 10:28 / 1 Ko 1:23

H

ama hos (*horse*) Ama hos di ama släktka qäarakni i qat dräm gät ta ama ruvek bä sävät ama qärhong. Qa rhoqor ama donki sakt di ama morqa na qa näkt ama ngaga däm ga. Lat 23:23 / Jem 3:3 / Ñäm 19:11

W

ama wain/ama qauligleng gärqiglengni i rhat tes igleng i ama wain, ama etki na ama wain, ama wain angät gavam (*wine, grape vines, vineyard, grapes*)

ama wit (*wheat*) Ama wit di ngät toqor ama rais näkt ama ruvek tit ta angät gavämirhong bä rhi qräskräs irhong ma ama rhabuqi ama plaua.

Y

ama yis (*yeast, leaven*) Ama yis di ani ianiäkt kärqäni i ini ngärit näpgoer na ama suga va ama plaua ma ama laurqi dä soknga ini ngät tualat sa ama bret iva ngärhi rhir.

Q

angätni ama levaet na ngät kärangätni i ngät däqäm gärangät i ngät maos (*the four living creatures*) Äkt di ngät tamän sävät kärangät ama levaet na ngät. Ñäm 4:6-8

gua ruavek mäni ma Jisas (*Brothers (Christian - in address)*) Lat 2:29 / 1 Ko 14:20 / Flp 3:13

ma Engeska (*the Lord*) Rhangät täkt ama enge di vät ama rhäqäp nä imek dä ngät tes ma Jisas ma Kraisdap ngäda sai dä ngät tes ma Ngämuqa ama Ngätmamäk. Ngäni lu

ma Engeska aa tmäski (*holy communion*) Rhangät täkt ama lat di ma Jisas ka nasäng na ngät toqoräkt i qa mäskä na aa mudäsaqongda vät ama dängdängini na qi ama bängagi toqoräkt iva duququ dä va qä ñäp. Qa rha ama bret ngä na ama wain bä qa von aa mudäsaqongda dä qa qoar na rha iva rha äs dä va rhi nakt toqoräkt näkt pa rhat tu arhä snäng sävät a qa qre va rhat tualat toqoräkt nasot. Mat 26:26 / Lat 20:7 / 1 Ko 11:20

ma Engeska ma Ngämuqa rhämana. Luk 24:3 / Lat 11:21 / Efe 5:10

ma Engeska ma Ngämuqa (*the Lord God*) Rhangät täkt ama enge di vasägos dä ngät tes ma Ngämuqa ama Ngätmamäk. Ngäda sai dä ama enge ma Engeska di ngät tes ma Ngämuqa ama Ngätmamäk bä qop sai dä ngät tes ma Engeska ma Ngämuqa. Mat 1:20 / Rom 11:34 / Ñäm 1:8

ma Engeska ma Ngämuqa qärakni i ama qrot moe angät tarebäm (*Power, power of God, and all references to God with "Almighty"*) akti nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Mat 26:64 / Luk 22:69 / Ñäm 4:8

ma Engeska na ama qrot moe (*Lord of Hosts (Sabaoth)*) aktni nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Rom 9:29 / Jem 5:4

ma Kraiss (*the Christ, the Messiah*) Ma Kraiss di iaqäkt ama ruqa qarak i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a qa i qä rharmeng däm ga iva qa rhän nämäni ama Judaqäna bä va qat tualat parhäm aa snängaqa rhoqor varhäm mudu aa vämginarha arha enge. Qop sokt ama sägäk ma Kraiss ka e qarakti i ma Engeska ma Jisas na qa. Mak 8:29 / Lat 2:36 / Rom 5:6

ma Muqunänbärhaqa, ___ tuqunän bät a ___ (*the Marked One, the Anointed One, to mark/appoint*) Ma Muqunänbärhaqa di akti ama ngärhipki bä ma Kraiss karakni i sa ma Ngämuqa qa rhor da aa uväs i qat tuqunän bät a qa iva qat tualat nä ma Ngämuqa aa lat. Luk 4:18 / Lat 4:26 / Hib 1:2

Ng

ma Ngämuqa (*God*) Ma Ngämuqa di ama qloqaqa na qa qarakti i sa qale qa mudu narhoer vä iarhongäkt moe angät kamäs. Qaku anga ngätnanäk kia säl a qa dä qaku aung ga säm a qa. Aa enge di ngät tamän i ma Ngämuqa di sa qale qa mudu bä qale qa rhäkt näkt pa qale qa bä va mirhup ma ama soktäm. Ma Ngämuqa di sa qa säm iarhongäkt moe. Näkt ka di ama qumärqumär qa mamär. Mat 1:23 / Jem 3:9 / 1 Jo 1:5

ma Ngämuqa aa Qumärqumärqa mamär (*God's Holy One*) akti nävät ma Jisas aa ngärhep

ma Pasova (*the Passover*) Ma Pasova di ama tmäski qarakti i nasot di qiat tuqunän bät iomäkt ama qäväläm mudu e ma Isip kärqomni i sa ma Ngämuqa qa veng ama narhoer ta ama rhoes ama

gamoe nage ama ruvek moe qärrarhani i sa qaku rha mu ama biaska varhäm ma Ngämuqa aa rhäkne na ama rhodröp. Mat 26:2 / 1 Ko 5:7 / Hib 11:28

ma Pentikos (angät kunäga) (*Pentecost (Day)*)

E va Ama Mru Ngät Ama Rharesbane di vät ama ruiom ama udiom da ngärhäqyisem na ama qunäng nasot ma Pasova di ama tmäski qäraktni i qiat tuqunän bät ama qäväläm gärqomni i ama ruvek tit ta ama tmäs nävät ama et kārangätni i sa sröp ngät. Dap pa Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di sa rhat tes iaqyäkt ama tmäski i ama tmäski ma Pentikos. Näkt pät ama narhoer qa ama qunäga ma Pentikos nasot ma Jisas aa tñäpki di sa ma Ngämuqa qa rhäk na ama Qlo-qaqa ama Qumärqumärqa sage ama guläñgi ama gaini na qi na ama qatnanaktpämda bä rha män i ama narhoer ngät ama gavam na rha namäni ma Ngämuqa aa ruvek na äkt inamäk. Lat 2:1 / Lat 20:16 / 1 Ko 16:8

ma Ruqa aa Emga (*the Son of Man*) Rhakt täkt ama ngärhipki di sa ma Jisas ka mes nas na qi. At tarimini di qaku qunäga mamär sä ini sokt di arhani ama mädrämda di rhat tu arhä snäng i at tarimini di iaqäkt kārak i sa ma Ngämuqa qa von ga rha ama qrot iva qat turäkt.

ma Sämgä (*the adversary, the devil, the enemy*) Ma Sämgä di mudu di akni ama ensel na qa qäraktni i ama moräs na qa sokt di qa qyiradeng nä ma Ngämuqa aa snängaqa dä ma Ngämuqa qa rhäkne iva rhi qutmäs a qa na rhävuk näda ama usäpki arha ron. Rhäkt di qat tet pät ama ivätki moe dä qä rhoer nanokt ama iaus moe i ma Ngämuqa qä

na ama enselqäna näkt sävät ma Ngämuqa aa ruvek arha ik na qa.

ma Saion (*Zion, Mount Zion*) Vät ama ivärhäs e ma Jerusalem gärqosni i qale ama dabap e di qale aomni ama dabäm gärqomni i rhat tes äm i ama damgi ma Saion. Ma Solomon ga rhäk ama ansäspämgi ama mor qi dä iomäkt ama dabäm angät päs. Ma Saion bä sävät ama värhäm ma Jerusalem di ama ruvek tat tu arhä snäng i ama qumärqumär am mamär bä ama ruvek kärarhani i sa rha säm ama mabu va ama Abuk na ama Mabu rhi nä ma Ngämuqa aa vämginarha di sa rhat tu arhä snäng sävät ma Ngämuqa aa mumaiar bä ba ama Judaqäna rhoqoräkt i rhat tu arhä snäng sävät ma Saion. Nasot pa Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane di ma Saion di sa äm ngä män i ama iauski na äm sävät ma Jerusalem na rhävuk kärqomni i ama ruvek nävä bäm di sa rha säl a rha na rhävuk.

ma Sanedrin (*the Sanhedrin, the Council*) Ma Sanedrin di ama guläñgi na ama Judaqäna arhä narhoerta ama vit na rha mamär i na ama Skraipkäna rhi na arhani ama Judaqäna arha morta rhi na ama priskäna näkt sävät ama gamoe ama moräs na rha. Iarhakt di arhani nävät a rha di rha nämäni ama Sadyusiqäna dä arhani di rha nämäni ama Farisiqäna. Ama Romgäna di rha von ma Sanedrin da ama rhares iva rhit sangar ama ruqa bä va rhit täksärhäm ga bä va rhi sangäm na qa qaräkn i rhat tu arhä snäng i qa di sa qa anbetäkmät na angättni arha ansäs angät muräkt. Sökt di qaku rha rhares pä ma Sanedrin arha rhäng iva rha maräkt ti veng ama ruqa dap toqoräkt di sökt parhäm ama rhares nage ama

Romgäna.

ma Satan (*Satan*) Ma Satan di aktni ama ngärhipki bä ma Sämga qaraktni i at tarimini na ama Hibruqäna arha enge di ama ruqa qaraktni i qat tair sävät sävetka i aa ik na qa.

ma Sisar (*Caesar*) ama vitnaqa bä ba ama Romgäna

F

ma Farao (*Pharaoh*) ama vitnaqa ba ama Isipkäna Lat 7:10 / Rom 9:17 / Hib 11:24

na rhävuk (*above (in heaven), from above (from heaven)*) Ngi lu

qale ___ (**ma ama qrot**) **sa ama bulap, qale** ___ **mamär sa ama bulap, ___ sangar ama bulap bä** ___ (*to be patient*) Luk 8:15 / Lat 26:3 / Gal 5:22

qamorqa (*master; teacher; rabbi*) Mudu vät ma Jisas aa rhodäm di sa ama ruvek ta tes ama ruvek kärarhani i rhat dräm di su ama ruvek i qamorqa. Mak 13:1 / Jon 1:38 / 2 Pi 2:1

sokt nge ma Engeska ma Ngämuqa (*Sovereign Lord*) aktni nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Lat 4:24 / 1 Ti 6:15 / Ñäm 6:10

(ama damgi ama gaini na qi qaraktni i rhat tes ki i) ama Damgi na ama Olip (*the Mount of Olives*) Ama Damgi na ama Olip di qali qi glaqot nä ma Jerusalem e säng ama qunäga aa qamäs. Näkt ama upka ma Kidron di sa qale qa e mänguräp. Ma Jisas di sai dä qat tet bä sa äkt kä na aa mudäsaqongda ivakt i va qä su rha. Bä dä rhakt täkt ama damgi at täväs di ma Jisas kat mair bä qät nok sä ma Jerusalem. Bä vät ama erhäs ma Getsemane mäni ama Damgi na ama Olip di ma Jisas kä nän nävä iaqyäkt ama bängagi i va nasot dä

GLO (ama qatnanaktpämda qärrarhani i arhani ama ruvek tat tes ta i) ma Iska i ma Jisas, ma Iska i

va rhi edämsäs pät a qa. Näkt näda rhakt täkt ama damgi di ma Jisas ka an dävit. Näkt mudu dä sa ama vämginaqa ma Sekaria qa säm iva as muqas pät aung anga qunäga diva saqi as ma Jisas ka rhair da ama Damgi na ama Olip. Mat 26:30 / Mak 13:3 / Luk 19:37

(ama qatnanaktpämda qärrarhani i arhani ama ruvek tat tes ta i) ma Iska i ma Jisas, ma Iska i ma Engeska ((*the believers that some people call the Path (Way) of Jesus, the Path (Way) of the Lord*) Vät ama rhodäm imäk äkt di ama narhoerta ama qatnanaktpämda mäni ma Jisas di ama ruvek tat tes ta i ma Iska i ma Jisas. Lat 9:2 / Lat 19:9 / Lat 24:14

(ama vitnaqa aa/vitnarha arhä) mämugunäs/ mämugunimek (*throne/s*) Rhos täkt di ama nañis äs ama mämugunäs kärqosni i akni ama moräs na qa ama ruqa qat dräm gat muqun mät äs.

(ma Engeska) ma Ngämuqa iaqäkt kärak i ama grot moe angät tarebäm (*the Almighty God/the Mighty One*) aktni nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Mat 26:64 / Ñäm 1:8 / Ñäm 19:6

(ma Ngämuqa aa) matnävämne ((*God's judgement*) Ma Ngämuqa di ama räkt ka ama matnävämne na qa inguna qät täksärha ama ruvek dä qä sangäm na rha vät arha vuirhong angät päsarhakt kärarhae i qaku rhit näpgoer na nas. Näkt näma dä ama qumärqumärqa mamär na qa sokt di qät kyiradeng na ama ruvek sa arha vuirhong doqoräkt i rhit näpgoer na nas i rhit dong sävät a qa nävät ma Jisas ma Krais ma Engeska. Jon 16:8 / Rom 2:3 / Hib 9:27

V

(ma Ngämuqa aa) vämginaqa/ rha ((*God's prophet/s*) Rhärhae rhäkt ma Ngämuqa aa latta di sa qa armeng däm da iva rhit bon ama ruvek ta aa enge. Iangärhäkt ma Ngämuqa aa enge di sa ngät tamän sävät iarhongäkt kärqärhong i nani qa iva irhong ngä rhäranas ura va ama ruvek ta tualat nä irhong. Ama engätki na rha ama vämginarha di vasägos dä rhi rhoer nanokt ama ruvek parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa. **(ma Ngämuqa aa) vämginaqa/rha.**

(ma Ngämuqa) ma Moräsnaqa Na Rhävuk ((*God Most High*) aktni nävät ma Ngämuqa aa ngärhep Mak 5:7 / Lat 7:48 / Hib 7:1

(mamär vät a __ iva) __ nanakt na __ sa __, qale __ ma ama grot mäni __, ama engätki na __ sä __ (*to be faithful*) Mat 23:23 / Mat 25:21 / 2 Ti 2:13 **(nämät arha vuirhong)** (*repentance, to repent*) Rhangät täkt ama enge na ama Grikkäna arha enge di angät tarimini iva sävetka qä rhong bät a nas bä va qa rhet daqule aa vuirhong dä ama ivätki at kärhong näkt pa qä rhong bät a nas sage ma Ngämuqa. Na äkt diva qaku qat dräm gat tualat parhäm aa snängaqa maräkt dap kinak pa qat tualat parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa. Lat 2:38 / Lat 26:20 / Rom 2:4

Hosana (*Hosanna*) Ama enge rhangät täkt di ngät tamän i, “Ngia rhumaiar ut, ainge Engeska.” Mat 21:9 / Mak 11:10 / Jon 12:13

__ arñis na __ (iva) bä ba __, __ arñis na __ (i ama qumär qumär __ mamär) (*to sanctify, to consecrate*) agini qarqäni i sa rha rha ini nämäni arhongni iva sokt ini sä nas ivakt iva ini bä bä ma Ngämuqa. Jon 17:17 / Lat 20:32 / Lat 26:18

__ bon da __ qutdrir sage ama iaus (idolatry)

Ñäm 13:15 / Ñäm 14:9 / Ñäm 19:20

__ bop da __ sdäm (kiss) Rhangät täkt ama lat di mudu vät ama rhodäm i ma Pol di ama qatnanak-tpämda rhat tualat na ngät kre va rhi rhar sä ne.

D

__ däkt säng __ (circumcise, circumcision) Ama lat iva rhi däkt säng ama gamoeqa di sa ama Judaqäna rhat tualat na ngät pät ama qokoqirhong ama gamuirhong barhäm ma Ngämuqa aa muräkt bä ba rha. Iangärhäkt ama lat di ama muqunängi na ngät bä ba ama rharesbane mänguröp ma Ngämuqa qä na aa ruvek. Lat 7:8 / Rom 15:8 / Kol 2:11

__ edämsäs pät __ (mäni ama sämänanamuqa) (to crucify (on a cross)) Ngi lu

__ kutmäš __ (nämat __) (cast (out)) Rhangät täkt ama enge di ngät tamän sävät iangärhäkt ama lat kärangätni iva aung gät täk na ama iauska ura ama iaus nämat sävetka. Mat 7:22 / Mak 1:34 / Luk 9:40

__ prit na ama oel säda __, __ tor na ama oel säda __, __ todämne na __ na ama oel (to sprinkle oil onto __, to pour oil onto __, to bless with oil, to anoint) Rhangäkt täkt ama lat di sävetka qat tualat na ngät ivakt iva qat tuqunän bät akni iva qat tualat na angätni ma Ngämuqa aa lat ura qre va aräm sävetka dä rhat tualat sä qa rhoqoräkt dä rhi nän bät a qa iva märäs pät a qa.

Rh

__ rhäk särha __ dä __ sangäm na __ (accuse/try in court and punish)

GLO ___ snängbät ___, ama lavuqi xxxviii GLO ___ vodäm mes (sage ma Ngämuqa)

___ **sangäm na ___ mavängam** (*persecute*) Rhangät täkt ama lat di rhoqoräkt i ama ruvek ti slava na arhani ama ruvek inguna qaku märmär gem da nävät arha lat ura arhä qatnanakt. Rhi slava na rha mavängam dap kaku nävät guani. ___ **snängbät ___, ama lavuqi**. Luk 1:50 / 1 Ti 1:2 / Hib 4:16
___ **snängbät ___, ama lavuqi** (*to love, love*) Rhangät täkt ama lat di ngät dän namuk nämät sävetka aa snängaqa. Rhakt täkt ama lavuqi di ama dursäväm na qi. Bä nävät a qi dä va sävetka qa rhualat na ama lat ama mär ngät sävät akni qarängätni i vadi mai qaku aa anga lavuqi rhoqoräkt dä mai qaku mamär iva qä namualat na ngät sävät a qa.

T

___ **täksasot ___** (*ransom, redeem, to ransom, to redeem*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i sävetka qä vodäm sasot akni ura ani näda ama märänga aa ron.

___ **tamän mava na ama ruvek** (*slander*) Rhangät täkt ama lat di rhoqor qre i ama ruvek ti slava na arhani ama ruvek arhä ngärhep na arha enge bä vät ama rhäqäp nä imek di arha enge di qaku ama engätki na ngät.

___ **turäkt ba nas, ___ päsärha ama släqyige ige angät snängaqa** (*to practice self-control, to shut against the body's thinking*) ama lat iva sävetka qät lu vät a nas mamär nämät ama vu ngät ama lat maos maos kärängätni i ngät dräm ngät dän iva ngärhit täk mamär ta ama släqyige angät känäskänes.

___ **vodäm mes (sage ma Ngämuqa)** (*give self (to God)*)

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319